Dinah Veeris,

In de overtuiging dat de natuur de mens alles kan bieden wat hij nodig heeft om te overleven, begon Dinah Veeris begin jaren tachtig op Curaçao aan de realisatie van een botanische tuin: Den Paradera. Haar missie, de kennis over planten en kruiden die in de Antillen voorkomen behouden voor komende generaties, is bijna voltooid, zegt ze. "Er rest mij, nu ik in de herfst van mijn leven ben, nog één taak. De scepter doorgeven aan mijn zonen die, elk op hun eigen manier, nauw betrokken zijn bij mijn missie."

Dinah Veeris: 'Durf je dromen te verwezenlijken'

Door George Tielen

"Het heengaan van mijn lieve grootmoeder bepaalde mijn levensloop", zegt Dinah Veeris. "Toen ik volgens de oude traditie aan haar kist stond en een speld in haar laken stak, en ik besefte dat haar gezicht nooit meer liefdevol op me zou neerkijken, voelde ik diep in mijn wezen een knop omgaan. Als ik mijn ogen sluit, kan ik me elk detail nog levendig herinneren. Het was een intuïtieve bewustwording. Ik had het gevoel, behalve het intense verdriet dat in me opwelde, dat er een essentiële boodschap bestorven lag in haar overlijden. Ik zou het destijds in mijn negende levensjaar niet onder woorden hebben kunnen brengen. Als ik nu vertaal wat het verdrietige meisje van toen voelde, kan ik het als volgt beschrijven: *Je hebt maar één leven. Gebruik die tijd wijselijk. Vindt uit wat je missie is en gooi je op die taak met passie en volharding.* Kort gezegd: *Je moet doen waar je in gelooft.*

Maar dat was niet de volledige boodschap. Grootmoeder speelde altijd spelletjes met haar kleinkinderen. Het was duidelijk dat ze daar evenveel plezier in had als wij. Zoals oma's en opa's dat alleen kunnen, werd ze één van ons. Leeftijd viel weg en we waren Gods kinderen, die zich verblijdden in het leven. Ze was een echte levenskunstenaar. De leukste erfenis die ik van haar ontving zijn de liedjes in de oude vergeten taal, Gheni, die vele volkswijsheden bezingt. Pas later realiseerde ik me dat de Latijnse spreuk *Carpe Diem* haar devies perfect omschrijft.

De periode na haar dood zag ik dat nog niet. Het blije kind werd serieus en pikte niets meer. Vooral niet als iemand onrecht werd aangedaan. Dan sprong ik ertussen, ongeacht de consequenties. Mijn leiderschap begon zich te ontwikkelen. Niet om macht uit te oefenen, maar vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid voor de medemens. Ook dat was een intuïtieve aanwijzing naar mijn toekomstige missie. Achteraf zie ik dat er wellicht verschillende missies waren. Of misschien was mijn eerste beroep van onderwijzeres wel niet dé missie, maar een voorbereiding op de opdracht die ik van hoger hand opgelegd kreeg."

Intuïtie: licht in de duisternis

"Vertrouwen op je eigen gevoel, dat heb ik van mijn moeder. Bij haar was het echter heel aards. Dat bedoel ik letterlijk. Ze hield ervan haar handen in de aarde te steken om planten te helpen hun wasdom te bereiken. Hoewel mijn liefde voor kruiden ook liefde voor moeder aarde inhoudt, staat mijn intuïtie altijd in dienst van de kosmos; in dienst van het leven in het algemeen en vooral ook het spirituele welzijn van de mens. Maar dat besef kwam veel later. Eerst moest ik leren. Leren leven en uitvinden wie ik was. Onderzoeken waartoe ik in staat was. Ik trotseerde elk pak slaag van mijn vader als ik dacht dat mijn acties terecht waren. Achteraf zijn de gevoelens over de straffen die over mijn kinderbilletjes uitgemeten werden, zeer ambivalent. Ik vond altijd dat ik in mijn recht stond. Tegelijkertijd begreep ik dat mijn vader niet anders kon als hoofd van het gezin. De volgende grappige anekdote verklaart hoe ik bijvoorbeeld als kind opkwam voor vrouwen. Misschien werd in die tijd de basis gelegd voor mijn feministische inslag. Ik bedoel daarmee niet de negatieve connotatie waar het woord vaak mee geassocieerd wordt. Ik waardeer mannen evenveel als vrouwen, maar ik kan het niet aanzien als vrouwen niet dezelfde kansen krijgen of niet met respect behandeld worden. We zijn tenslotte allen gelijk in Gods ogen.

In de tijd dat ik opgroeide, was de vaderfiguur de onbetwiste heer en meester over zijn vrouw en zijn kroost. Hoewel die algemeen aanvaarde autoriteit van een patriarch in de tijd paste en mijn lieve moeder dat accepteerde, kon ik, zo klein als ik was, het niet verdragen wanneer haar onrecht werd aangedaan. Hoe klein de onbillijkheid ook was. Ik kan me nog goed de dag herinneren dat mijn moeder de voorkamer aan het soppen was. Door het raam zag ik vader van zijn werk komen. Zijn schoenen waren vies, besmeurd met modder. Ik zag dat het zijn intentie was om via de voordeur binnen te komen. Om moeders werk niet vergeefs te laten zijn, deed ik de deur op het slot. Je kan dan wel de baas zijn, maar je moet wel waardering hebben voor de overgave waarmee je vrouw het huis op orde probeert te houden. De deurklink ging omlaag, maar de deur gaf niet mee. Toen ik kenbaar maakte dat ik verantwoordelijk was voor de gesloten deur en zijn eerste verbazing voorbij was, beval hij mij om open te doen. Ik deed een beroep op zijn sympathie voor moeders arbeid op de pas geboende vloer. Ik riep dat hij maar moest omlopen om via de achterdeur binnen te komen. Maar dat was duidelijk niet wat hij wilde horen. Hij begon te bonzen op de deur en verhief zijn stem: "Dinah, doe nu open of er zwaait wat!" Het ging niet meer om het feit dat moeder zich in het zweet gewerkt had. Ik weet zeker dat als hij dat van tevoren geweten had, hij uit zichzelf was omgelopen. Nee, nu ging het erom dat het gezag moest triomferen. Het werd een psychologische strijd. Achteraf een Phyrrusoverwinning voor mij. Want ik heb de deur niet opengedaan en die anarchistische actie moest ik bekopen met een aframmeling."

Humor: de spijs van het leven

"Nu komt mijn vader misschien als een tiran over, maar niets is minder waar. In zijn ogen deed hij wat hij moest doen om zich te laten gelden als hoofd van de familie. Gewoonlijk was hij een plezierig en gezellig mens. Ik heb mijn gevoel voor humor van hem geërfd. Als ik me niet tegendraads opstelde, hadden we samen veel plezier. Er was tussen ons altijd een sfeer van goedhartige plagerij. Van mijn vader leerde ik om mezelf niet te serieus te nemen. Zelfspot maakt de ziel oprecht. Zijn invloed helpt me nog steeds beseffen dat je jezelf nooit op een voetstuk mag plaatsen, maar dankbaar moet zijn voor de dingen die je voor anderen vanuit je positie mag doen."

Vrijheid is mijn banier

"Vrijheid in denken en handelen is via de sterren of via de genen van voorvaderen blijkbaar bij mijn oorsprong met bakken tegelijk ingegoten. De wijsheden die ik leerde van mijn familie plus de aangeboren vrijheidsdrang gaven mij de kracht om mijn eigen weg te gaan. En mijn eigen fouten te maken. Want die waren er ook volop. Maar achteraf weet ik dat het de crises in je leven zijn, waar je het meest van leert. Het zijn de kruispunten in je leven, waar je de moed moet vinden om een nieuwe keuze te maken. Ik leerde beseffen dat je een zijweg in kan slaan, hoewel deze misschien bezaaid is met kuilen en wegversperringen. Hoewel zo'n afslag beangstigend is, ben ik ervan overtuigd dat de vertrouwde weg die je op dat moment bewandelt, je niet gelukkiger zal maken. Het zal je steeds afhankelijker en slaafser maken ten opzichte van anderen die proberen jouw leven te beheersen. Daardoor verlies je eigenwaarde. En als je wel de stoute wandelschoenen aantrekt om die onbekende weg te volgen, win je aan zelfvertrouwen, doortastendheid en durf. De scheiding van mijn man en vader van mijn twee zoons was zo'n keuze. In die tijd was dat ondenkbaar. Het werd dan ook niet gewaardeerd door mijn omgeving. Achter mijn rug werd gefluisterd: "Het wordt niets met dat meisje." Maar de intuïtie was voor mij belangrijker dan de ratio. En de normen en waarden die mijn familie en vrienden zo belangrijk vonden, lapte ik aan mijn laars. Ik vond dat mijn vrijheid op een wrede manier werd beknot, waardoor mijn geestelijke ontwikkeling in het nauw kwam. En dan zeg ik het heel netjes.

Ik was nog jong, want ik had al jong het moederschap omhelst. Maar ik besefte toch dat ik met deze partner mijn doel nooit zou bereiken. Dan maar die onbekende zandweg inslaan, die bezaaid is met pika's. Ik nam de kinderen onder mijn arm en verhuisde eerst naar St. Maarten. Niet veel later nam ik een nog grotere stap en

KARAKTERISTIEK

George Tielen interviewt wekelijks een markante Curaçaoënaar over zijn of haar leven in het radioprogramma *Karakteristiek*. Dit programma wordt live uitgezonden door Radio Korsou FM (93.9), elke zondagochtend om negen uur.

oermoeder van Curaçao

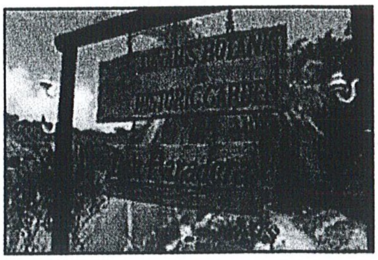

Toen ik mijn plannen voor een kruidentuin ontvouwde, dacht mijn moeder dat de kruiden naar mijn hoofd waren gestegen.

maakte de sprong over de oceaan naar Nederland."

Kind als lichtend voorbeeld

"Het omgaan met kinderen was heel natuurlijk voor mij. Hun oorspronkelijkheid is iets wat ik met hen deel. Net zoals mijn grootmoeder. Ze zijn spontaan en doen zich niet anders voor dan ze zijn. Het is belangrijk om dat te behouden op weg naar het zogenaamde volwassen leven. Een kunst die slechts weinigen is gegeven. Blijkbaar vinden we het nodig om onszelf een masker aan te meten, als schild voor de buitenwereld, naarmate we van adolescentie aarzelend onze weg zoeken naar meerderjarigheid. Daardoor verliezen we aan scheppende *originaliteit*. Daardoor verliezen we onszelf. Veel mensen kunnen na verloop van jaren geen onderscheid meer maken tussen het masker en hun eigen ik, zij worden het masker.

Via allerlei zelf verzonnen spelletjes wilde ik kinderen hun eigenwaarde laten voelen zonder hun frisse intuïtieve kijk op de wereld te verliezen. Naar mijn mening is iedereen geboren met het oergevoel dat je laat beseffen wat goed is voor jezelf en wat niet. Het masker, opgedrongen door de samenleving, zorgt ervoor dat spontaniteit en intuïtie naar de achtergrond worden gedrukt.

Door een alsmaar sterker wordend gevoel van heimwee naar ons warme eiland, hield ik het kille Holland voor gezien en keerde terug naar Curacao. Mijn wortels wilden niet aarden in de dikke vruchtbare Hollandse klei, die het land achter de dijken in de lente en zomer zo prachtig groen en loofrijk maakt. Mijn wortels hadden te weinig houvast, ik verdronk in de waterige bodem, die gemaakt is voor machtige eiken en trotse lindebomen. Mijn cactusachtige wortels gedijen beter in de woestijnachtige bodem van Korsou. Ik vind hier meer steun in de harde bodem om me recht overeind te houden.

Na een pedagogische omscholing mocht ik meedenken en werken aan het onderwijs voor schoolkinderen. Toern ik gezondheidsklachten kreeg en mijn baarmoeder moest worden verwijderd, begon ik naar antwoorden te zoeken en vond die in de natuurlijke kruiden op Curaçao. Ik had mijn missie gevonden. Ik kwam gesterkt uit het dal en sloeg weer een nieuwe weg in."

Moeder Aarde voorziet in alles

"Hoewel ik de opleiding en opvoeding van kinderen heel belangrijk vind, begon een andere uitdaging mijn aandacht steeds meer op te eisen. Ik geloof heilig dat de natuur alles biedt voor de mens om te overleven. Moderne medicijnen en geneeskunde zijn belangrijk in paniekgevallen. Maar als er kunstmatig moet worden ingegrepen, heeft de persoon meestal al lange tijd geen respect meer gehad voor lichaam en geest. Het is de geest die het lichaam leidt. Het Engels heeft hier een goede spreuk voor: 'Mind over Matter'.

Door gesprekken met ouderen, die via overlevering de geneeskundige krachten van natuurlijke kruiden van hun voorouders hadden geleerd, begon ik een autodidactische opleiding. Eindelijk! Wat had ik hier lang op gewacht. Zodra ik goed en wel contacten had gelegd op alle drie de benedenwindse eilanden, voelde ik dat dit mijn weg was. Mijn missie nam een vlucht. In het begin leek het op de onhandige eerste korte vliegpogingen van een pas uit het ei gekropen vogel. De schat aan informatie is immens. Maar in plaats van dat de hoeveelheid me beangstigde, leek ik ook daarin op het jong dat met opengesperde snavel gulzig het door haar moeder aangeboden voedsel opslokt. Al mijn vrije tijd bracht ik door in de mondi met door weer en wind verweerde vrouwen en mannen, die tijdens hun leven een encyclopedie aan informatie hadden opgeslagen. Deze Shamanen waren de eerste vijf jaar mijn ijkpunt. Niets was opgetekend. Ik schaamde me dat ik alles moest opschrijven. Maar ik had niet meer een heel leven de tijd om me alle informatie eigen te maken. Mijn roeping was het overdragen van een culturele erfenis van generaties medicijnmannen. De onschatbare waarde van die overleveringen zou dan ter beschikking zijn van de hele bevolking. Uiteindelijk, nadat mijn eerste boek ook in Nederland werd uitgegeven, doen nu zelfs velen in Europa hun voordeel met de geneeskrachtige kruiden van onze eilanden.

Na vijf jaar studie, had ik eindelijk het gevoel dat mijn vleugels mij konden dragen zoals bij de majestueuze hoge vlucht van de Makwakoe (Fregatvogel). Ik kon het geleerde overzien als een gestructureerde matrix waarbij alle verbindingslijnen hun samenhang toonden. Zoals een piloot het wegennet van Curaçao onder zich waarneemt en het grotere verband ziet."

Bron voor volgende generaties

"Mijn opleiding was nog niet helemaal afgerond, maar ik voelde de drang om een kruidentuin te beginnen om planten en kruiden te behouden voor komende generaties. Een schat aan medicijnen zou anders verloren gaan. Door verstedelijking en industrialisatie verdwijnen vele soorten. Op mijn foeragerende tochten met de oudere Shamanen werd het duidelijk dat er snel ingegrepen moest worden. Gelukkig heb ik op Aruba en Bonaire nog vele planten ontdekt die hier al uitgestorven zijn. De botanische tuin, waarin de planten verzameld werden, heb ik Den Paradera gedoopt. Als eerbetoon voor de Paraguiri Indianen die ooit de grootste kruidentuin op Curaçao hadden. Ik zeg expres niet *mijn tuin*, want het is een instituut, opgericht in het algemeen belang. Het is een kwekerij om geneeskrachtige kruiden te bewaren voor toekomstige generaties.

Zo makkelijk als het is om mijn plannen en ideeën van toentertijd hier te beschrijven, zo moeilijk was het om daarmee te starten. Althans voor anderen in mijn omgeving. Voor mij was het een natuurlijke metamorfose. De rups moest zich ontpoppen tot vlinder. Ik had tot dit moment alles in mijn vrije tijd gedaan, met het goede salaris van een pedagoge. Men dacht waarschijnlijk: 'Wat een originele hobby heeft Dinah'.

Toen ik op een dag, begin tachtiger jaren, mijn plannen voor een kruidentuin ontvouwde en besloot mijn goedbetaalde baan op te geven, dacht mijn moeder dat de kruiden naar mijn hoofd gestegen waren. In mijn slaap echter, fluisterden de droomspirits van mijn Afrikaanse voorvaderen dat ik mijn intuïtie moest volgen. Ondanks goedbedoelde waarschuwingen van mijn omgeving, gooide ik wederom mijn kop in de wind. Daar mijn oerinstinct zich in het verleden al een goede raadgever bewees, was ik ook nu vastbesloten een nieuwe weg in te slaan. Ondanks alle tegenwerpingen uit mijn familie. Daar ik eerder onbekende routes was ingeslagen, wist ik dat de obstakels die we meestal op die nieuwe weg zien, alleen in onze verbeelding bestaan. Het zijn hersenschimmen, gecreëerd door angst. De vrees voor het onbekende is een slechte raadgever.

De geschiedenis leert dat ik een goede keuze heb gemaakt. De generaties van Shamanen die mij adviseerden hadden gelijk. De Tuin is in volle bloei en levert dagelijks verlichting aan velen die op zoek zijn naar genezing. Kruiden die anders uitgestorven waren, zijn behouden voor de toekomst. Mijn missie is bijna voltooid. Er rust nog één taak op mijn schouders."

Doorgeven van de scepter

"Ik ben nu in de herfst van mijn leven en mijn oude vriend *Vrijheid*, dringt zich weer op. Hij eist dat ik meer aandacht aan hem besteed. Gelukkig heb ik twee fantastische zonen. Eentje deelt de liefde voor kruiden met mij. Hij heeft de juiste instelling en verantwoordelijkheidsgevoel om mijn taak voort te zetten voor toekomstige generaties. De ander is ingenieur die mij technisch bijstaat om op moderne efficiënte manier de tuin te kunnen managen.

Voor mezelf zie ik nog twee boeken in het verschiet. In oktober komt mijn tweede boek uit. De derde begint in mijn gedachten vorm aan te nemen. Daarna stap ik van het podium af. Anderen mogen in de schijnwerpers staan.

Mijn kleinkinderen hebben een oma nodig die met ze speelt en vertelt wat er echt belangrijk is in dit leven: je dromen durven te verwezenlijken. Maar vergeet niet elke dag dankbaar te zijn. Anders ben je het leven niet waard: Carpe Diem."

Dinah Veeris is vorig jaar gelauwerd met de Colá Debrot prijs, de hoogste culturele onderscheiding op Curaçao. Verder ontving ze de Tula Award, als dank voor haar inzet voor het behoud van de Afrikaanse cultuur.

Dinah Veeris laat geschiedenis herleven